

Varovalna lista: --
 Celo leto . . . K 12—
 Pol leta . . . 6—
 Tretjina leta . . . 3—
 Mesečno . . . 1-20
Naj Avstrije: ----
 Celo leto . . . 15—
Posamezna številka
 10 vinarjev.

STRAŽA

Inserati ali oznanila
 se računajo po 18 v.
 od 6 redne petitvrste:
 večkratnih oznanilih v.
 — popust.
„Straža“ izhaja v po-
deljek in petek popoldne.
 Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravnništvo: Maribor
 Slovenska ulica, 5. — Telefon št. 113.

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Z uredništvom se more govoriti
 vsak dan od 11.—12. ure dopoldne.

Nemškutarji na Dunaju.

Nismo se varali! V kolikor je bila deputacija Nemcev in nemškutarjev namenjena v svrhu, da o-maloduši naše ljudje v boju za svobodno narodno življenje, ni dosegla svojega namena. Ne mi, ampak Seidler se je varal. Naše vrste so ostale tudi po zadnji soboti polnoštevilne. Odločnost pa se je brezdvo-mno podvojila. Zadnja sobota ni bila pogreb, ampak novo vstajenje našega jugoslovanskega pokreta. Vsakdo, tudi politični slepec vidi, da se moralna moč naše ideje tudi na Dunaju ocenjuje kot velikanska. — kajti sicer bi se Nemcem in nemškutarjem ne pripravil tako pompozni sprejem v njih pomirjenje. Na vra-bee se ne strelja s kanoni.

Se v nekem drugem oziru se nismo varali. Ko so šli nemškutarji na Dunaj, nas je boječ rodoljub vprašal, ali smo sigurni, da ni noben Slovenec sel ž njimi. Sigurni, smo odgovorili. Sedaj smo pregledali seznam deputacijskih članov. Niti enega naših mož zraven! Slovenca ni bilo v deputaciji. Spominjamo se na čase, ko je vodil ptujski župan svoje pristaše v Gradec, da protestirajo proti abstinenci, drugokrat proti obstrukciji slovenskih deželnih poslancev. Čeprav manjša zadeva, čeprav torišče samo Gradec, toda vsakokrat se mu je nasedlo par kalinov. Sedaj so ostale naše vrste sklenjene, niti en član odpadel. V tem oziru smo ponosni na svoj narod! Nemškutar-rija nima več tal med slovenskim ljudstvom.

Na Dunaju ni bilo zavednega Slovenca. Kar jih je bilo, niso nikdar, ali vsaj že dolgo let ne, stali v naših vrstah. Na Dunaju so bili le narodni odpadniki. Narod bo ž njimi, ko pride do samostojnosti, temeljito obračunal. Njih imena ne bodo nikdar pozabljena.

Proti miru in parlamentu.

Kakor povzamemo iz ustmenih in pismenih sporočil, je celo med spodnještajerskimi nemškutarji vzbudilo ogorčenje, da sobotna deputacija na Dunaju pred cesarjem ni omenila splošne želje po miru in drugič, da je nastopila proti državne-mu zboru.

Da voditelji in govorniki sobotne deputacije niso omenili želje po miru, se nam ne zdi čudno. Dr. Schmiderer, Ornig, Linhart ne čutijo vojske od nje

slabe strani. Schmiderer je bogataš, njegov sin ni v fronti. Ornig je bogataš, nobeden njegovih sinov ni v fronti. Linhart je, kakor se je pisalo v listih, o-proščen. Stika z ubogim in trpečim ljudstvom nimajo nobenega. Oni ne vedo, koliko ljudi umira med nami od preslabe prehrane, ne vedo, kako naši ljudje v-sled nadčloveškega trpljenja telesno in duševno propadajo. Naši travniki ginejo, rodovitost polj poneha-va, vinogradi pojemajo, hlevi se praznijo, poslopja razpadajo. Cesar ni v sreči, tega tudi ni na jeziku. Deputacija je na Dunaju o mirovni želji mol-čala, kakor da bi je ne bilo med nami, pač pa je razpaljevala narodnostne strasti proti onim, od kate-rih in med katerimi živi. To si bo ljudstvo zapomni-lo! Vsak, kdor se stori direktno ali indirektno krive-ga, da se vojska nadaljuje, bo od ljudstva sojen!

Ptujski pek Ornig je zahteval od cesarja, da se naj državni zbor razpusti. Celo pravi Nemci mislijo o državnem zboru drugače nego ptujski pek. Voditelj nemških krščanskih socialcev Hauser se je pred ne-davno izjavil: Naj slabši parlament je boljši kakor noben parlament. Dolga 3 vojskino leta smo živeli brez parlamenta. Civilna in vojna uprava sta delali z nami, kar sta hoteli. Nikjer ni bilo mesta niti za pritožbe. Vladal je najhujši ab-solutizem, nihče se ni brigal za solze in pritožbe ljudstva. Prišel je državni zbor. Ni nam odprl nebes — a ljudstvo je dobilo priliko za pritožbe in v mno-gih slučajih tudi odpomoč. Podpore so se uredile in povisale, begunske zadeve so se spravile v red, do-bila se je odpomoč vsaj proti krivicam pri rekvizici-jah, oproščena od vojaštva so se lažje zadobila, na-stala je večja prostost mišljenja in izražanja, mirov-na želja se je lahko glasno povdarjala — vse to ho-če zopet deputacija Nemcev in nemškutarjev zaduši-ti. Ljudski prijatelj gotovo ni, kdor tako govori.

Eno željo imamo: da bi skoraj bile volitve za deželni in državni zbor. Potem bi slovenskoštajersko ljudstvo pokazalo Dunaju, da je sobotna deputacija s ovojimi nazori in načeli osamljena. Slovensko ljudst-vo bi z ogorčenjem odklonilo stranko, katera bi se u-pala s tako protiljudskimi nazori v volilni boj. Zato pa nas tudi nič i strah za naš narod. Ornigi med njim nimajo bodočnosti!

Koroški Slovenci k Jugosla-viji!

V sobotni deputaciji je koroški deželni glavar Aichelburg-Labia povedal marsikaj, s čemur Sloven-ci ne morejo soglašati.

Labia je rekel cesarju: „Mirne razmere (v koroški deželi) bi bile nevarno ogrožene, ako dr-

žavorazkrajajoča (!) deklaracijska politika dela na razdelitev naravne enotnosti Koroške in na uničenje narodnega mira.“ Stara lajna koroških tlačiteljev je, da je vsakokrat mir v deželi ogrožen, kadar koroški Slovenci nočejo več mirno nositi nemškega tlačenja. Ker deklaracijska politika ponuja koroškim Sloven-cem svobodo in krasnejši vsestranski napredek, je seveda mir v deželi ogrožen. Koroški Slovenci niso nič vznemirjeni zaradi deklaracijske politike, ampak jo pozdravljajo in se navdušujejo za njo. Ako pa La-bia noče, da se raztrga Koroška, pa hajd s celo k Jugoslaviji, kajti rasa na Koroškem itak ni nikjer germanska, ampak vsepovsod slovenska. Kar pa je naše, spada k nam. Pozabljenemu jeziku se bodo ko-roški Slovenci pač kmalu priučili!

Labia je rekel cesarju: „Kakor vedno, je Koroška tudi v svetovni vojski stala brez pridržka ob ce-sarju in državi!“ To ne velja za celo Koroško, am-pak samo za slovenski del. Aichelburg naj vpraša Angererja in Walcherja, pa bo slišal, kako se je na njihovih volkstagih odpovedovala zvestoba cesarju in državi!

Labia je rekel cesarju: „Petina koroških prebi-valcev so Slovenci.“ Ni res, ampak ena tretjina jih je po govorjenju, po plemenskem izvoru pa je cela Koroška slovenska. Koroških Slovencev tudi prav nič ne loči od kranjskih in štajerskih, kakor je rekel Labia, razven če vzamemo neskončno nestrpnost ko-roških Nemcev do Slovencev, ki jim niti ljudske šole ne privoščijo.

Pač pa je Aichelburg-Labia govoril resnico, ko je cesarju rekel, da Koroški nočejo posebnega stah-šča Slovencev v deželnih mejah Koroške. Niti Slo-venci tega nočejo, ampak imajo le eno željo, da pri-dejo vsi in kakor najprej k Jugoslaviji. Nikjer želja po Jugoslaviji ni tako velika kakor na Koroškem!

Po sprejemu na Dunaju.

Graški list „Arbeiterwille“ piše v svoji številki z dne 28. maja:

Preteklo soboto so bili pri cesarju zastopniki gornje plasti nemškega meščanstva štajerske in ko-roške, da ugovarjajo proti deklaracijski politiki Jugo-slovanov. Ali je ustavno ali celo demokratično, če e-den narod v deželi kliče na pomoč nositelja kronske — proti drugemu narodu, ne bomo preiskovali. Zatrjuje

LISTEK.

Jugoslavija Jugoslovanom.

(Dalje.)

Izseljevanje Slovencev — naseljevanje Nemcev.

Z neverjetno vstrajnostjo in doslednostjo zasle-dujejo Nemci postavljeni si cilj: Vstvariti enoten nemški narod od Baltiškega do Adrijanskega morja, od Hamburga do Trsta. Oni prodirajo v naše narodno ozemlje na dva načina: Prvič s pritiskom na jeziko-vni meji in naseljenjem Nemcev na njih. Za to imamo najlepšo primero v St. Ilju v Slov. gor., ka-mor se je proslula Südmarka vrgla z vso silo. Si-cer je res, dosedaj je bil Südmarkin denar v St. Il-ju vržen takorekoč v vodo, toda kdo ve, če se bomo, ako se sedanje razmere ne spremenijo prav temelji-to, mogli trajno vzdržati pred nemškim navalom, ki bo gotovo vedno hujši. Nemci imajo tu namen, da na e-ni strani iz severa doli, na drugi strani od Maribo-ra gori pritiskajo tako dolgo, da si bodo mogli po-dati roke preko slovenskih grobov. Od juga gori jim stvar tudi navidezno uspeva; saj so številne občine v neposredni bližini Maribora na videz že popolno-ma ponemčene. Občinske uprave so popolnoma nemške in tuje, ne poznavajoč razmer, bi mogel po tem videzu, tej zunanosti sklepati, da so to povsem nemški kraji. Pa vendar je jedro ljudstva še vedno slo-vensko; le nezavedno je. Toda nemška šola stori zo-per svoje in tako je gotovo, da bo prihodnji rod — četudi bodo morda v družinah še govorili slovenski, — vendar čutil že popolnoma nemški.

Drugi način je prodiranje Nemcev v naše oze-mlje, je nameščenje nemških uradnikov po sloven-skih krajih, nakupovanje rudnikov, gradnja tovarn in ustanovljanje industrijskih podjetij od strani nemš-

kih kapitalističnih družb. Te družbe nameščajo na svojih podjetjih seveda samo nemške uradnike, delo-vodje itd. Slovence sprejemajo le za najtežja dela, kakoršna niso za nemški „Herrenvolk“ — narod go-spodov. Toda hitro je tu Schulverein z nemškim o-troškim vrtecem in nemško ljudsko šolo. V to šolo mo-rajajo pošiljati svoje otroke seveda tudi slovenski de-lavci in tako se nam potuji v osrčju naše domovine na tisoče naših otrok in v osrčju naše domovine i-mamo že cele nemške naselbine. Središče teh pa so nemški državni, železniški, rudniški in tovarniški u-radniki.

Ne dosti to, kar smo povedali dosedaj; mnogo naših ljudi se izseljuje. Samo v Ameriki je nad 100 tisoč Slovencev. Koliko jih je na Nemškem, posebno v vestfalskih premogovnikih? In na Gornjem Štajer-skem? Le pogledimo v gornještajersko industrijsko in premogovno ozemlje. V Ljubem, Bruck ob Muri, Ka-pfenberg, Donawitz itd. Skoro polovico delavcev, po-sebno onih, ki opravljajo najtežja dela, je Slovencev. Pa naj bi tem našim ljudem padlo v glavo, da bi za-htevali za svoje številne otroke slovenske šole. Gor-je jim! A na Spodnjem Štajerskem in na Slovens-kem sploh že zahtevajo nemško šolo, kjer so tri Nem-ci vkup! Tako je tudi v Gradcu. Tam je najmanj 30 tisoč Slovencev. (Zavednih so našli točno 20.290.) In Gradec je glavno mesto cele dežele, tam je cesar-sko namestništvo za celo deželo, torej tudi za sloven-ski del dežele, tam je deželni odbor, za katerega mo-rajajo plačevati tudi Slovenci svoje davke, tam so ra-zni drugi deželni zavodi, za katerih vzdrževanje mo-rajajo prispevati tudi Slovenci, tam je pošteno ravna-teljstvo za celo deželo, deželno finančno ravateljstvo za Štajersko, Koroško, Kranjsko ter Primorsko in konečno višja deželna sodnija za Štajersko, Koroško in Kranjsko. To so samo glavne oblasti, ki imajo svoj sedež v Gradcu in ki so namenjene tudi Sloven-cem. Bilo bi torej le pravično in pošteno, ko bi pri-teh uradih in oblastnjah bilo tudi primerno število

slovenskih uradnikov in bilo bi le primerno, da bi se mogel slovenski Štajere čutiti v Gradcu kot glavnem mestu svoje dežele, da bi imel tudi njegov jezik ena-ke pravice v Gradcu, kakor jih ima nemški jezik v Ljubljani. Toda ne! Dočim so Nemci v Ljubljani po-polnoma enakopravni in imajo tam tudi svoje šole in to toliko ljudske in meščanske, kolikor srednje šole, so Slovenci v Gradcu popolnoma brezpravni. In ven-dar je na Kranjskem le 4%. to je komaj ena petin-dvajsetina Nemcev, dočim je na Štajerskem tretjina Slovencev. A kak hrup bi zagnali Nemci, ko bi kar naenkrat Slovenci zahtevali slovenske šole v Grad-cu. Ko bi si pa Slovenci tako šole osnovali sami, ne bi obstajala niti 24 ur, ker bi jo nemška poulična so-draga razbila. Postava (člen XIX državne temeljne postave) govori popolnoma jasno, da so v Avstriji vsi v deželi navadni jeziki enakopravni. Toda ako za-hteva Slovencev v Gradcu enakopravnost, mu to enako-pravnost odrekajo z izgovorom, da slovensčina v Gradcu ni v deželi navaden jezik, ako pa zahteva enakopravnost kak Nemec na Primorskem, mu to ta-koj priznajo, ker je nemščina priznana povsod kot v deželi navaden jezik, a slovensčina dostikrat še v čisto slovenskih krajih ne. Tako vidimo, da se sloven-ski narod manjša in nemški na slovenskem in last-nem ozemlju vedno bolj množi v škodo slovenskega. Na slovensko zemljo se priseljujejo v vedno večjem številu Nemci in osnujejo se leto za leto nove šole, v katerih se potujčujejo slovenski otroci, na drugi strani pa se leto za leto izseljuje na tisoče naših ljudi, ki se istotako potujčujejo in dajejo tako vedno novi gnoj za nemško njivo.

Nemci so v zasledovanju svojih ciljev dosledni, vstrajni in neizprosni, a njih namen je, izpodrinuti Slovence — in za Slovenci bi prišli na vrsto drugi Jugoslovani — iz njih zemlje, jih ponemčitali pa na-seliti v naši domovini Nemce. Ta nemški boj se vrši že več kot eno tisočletje.

(Dalje prihodnjič.)

se, da je tako postopanje nesebenno možato. Tudi o tem nečemo razsojevati, ker se bojimo, da cenzorji, koji delovanje je postalo v zadnjem času posebno intenzivno, niso z nami istega mnenja. Samoumevno pa je, da z deputanti nismo istega mnenja. Koroška deželna fakcija, oziroma njen govornik, je ugovarjal proti ameri, da bi se dežela politično razargala ali narodno delila. „Mi mislimo in čutimo po staroavstrijski; sledeči temu patriotičnemu čustvovanju, izrekamo, da naj ostane vojvodina Koroška nerazdelena tak, kakor je bila desedaj“, je rekel govornik deputacije koroški deželni glavar J. Aichelburg. Govoril je tudi o zasiguranju p.o.a do Adrije, v napadih na jugoslovanske deklaracije se je pa gibal v zmernih mejah. Drugače Ornig, župan ptujski in govornik južnoslovenske deputacije. Brez baharije mož ne more živeti. Govoril je namreč kar v imenu cele Spodnje Stajerske. Toda samo to mu še ni zadostovalo, rekel je nato, da mu je čast, govoriti le za Stajersko. Prišla se bo priložnost, ko se bo bahavost Ornigova osvetila s številkami. Naševal je krdele čet Spodnje Stajerske, ki so se hrabro zadržala pred sovražnim. „A med temi tisoči jih je pač zelo malo, ki se strinjajo z Orneigovo politiko in ki bi mu dovolili, da sme govoriti v njihovem imenu. Je pač že taka navada nacionalističnih meščanskih zastopnikov, da v imenu Nemcev in — da gre obenem — govorijo zajedno tudi v imenu Slovencev, če le s pravijo skupaj eden ali dva tucata zbobnanih županov. Da naš obstoječi občinski volilni red ne daje nobene legitimacije za to, da bi župani zastopali ljudstvo, jih pri tem prav nič ne ovira. In ravno to je, kar se mora glede spodnje Stajerske deputacije posebno naglašati, kajti tega, kar so govorili govorniki te deputacije, prav gotovo ne odobrava velika večina spodnještajerskega prebivalstva.“

Med drugim je Ornig rekel: Vedno večje hujškanje našega ljudstva je resna nevarnost. Pričakovali smo pomoči od parlamenta, toda zaman. Poslalo nas je sedaj naše ljudstvo, da izprosimo od Vašega Veličanstva mogočno besedo, da se napravi takoj konec temu razdejujočemu rovarstvu. Od parlamenta nimamo ničesar pričakovati, kajti ta hiša je hiša večjih sporov. Prosimo iskreno: Vaše Veličanstvo naj jo krmarju države tudi brez parlamenta prouči državne potrebe in okrepi z enotnim poveljstvom in državnim jezikom enotnost države in uveljavi s samoupravo Dalmacije in Galicije stari preskušeni državni vpliv našega ljudstva. Ornig je tudi zahteval, naj se krši ustava! Preko ustavnega zahteva, naj se uvede nemški državni jezik in izločita naj se Galicija in Dalmacija. In zaklical je: naj postopa cesar trdo proti tistim, ki psujejo avstrijske kmete in meščane radi njih zvestobe državi z besedo in s pisavo; še bolj trdo proti tistim, ki napadajo državni zveste uradnike z besedo in pisanjem in ponižujejo njih ugled; najbolj trdo, da, neizprosno, pa proti vsem tistim, ki ogrožajo državo in krono z besedo in pisanjem, zadnje čase pa celo z državi nevarnimi dejanji. Uradno poročilo o sprejemu ne poroča, če niso bili nekateri člani deputacije takrat v zadregi. Znan gospod Linhart, nekdanji slovenski socialni demokrat temnega spomina, zdaj „nemško-slovenski kmetijski voditelj“, je govoril celo, da potrebujejo gospodje, ki se prišli, moralne zastave, besede moči, ki jo more spregovoriti le cesar; ta beseda bo njih meč v veliki nevarnosti, ki se kopiči na jugu kot jugoslovanska revolucija.

Cesar naj spregovori to besedo, potem izgine vsaka nevarnost prestolu in kroni. Umljivo je, da cesar gospodom ni odgovarjal enako. Odgovarjal je v tistih smereh, ki so nam že znane iz izjav ministrskega predsednika. Gospodom je izjavil, da se morajo pogoji naroda in kulturnega razvoja posameznih narodov zboljšati; vlada dela na to, da dobi vsestransko zadovoljivo rešitev temeljnih vprašanj, ki se more rešiti le v avstrijskem okviru, ki ne sme v najmanjši meri omejevali zgodovinskih posebnosti dežela in njih skupnosti, prostosti velikih gospodarskih potov, dušnih in materialnih temeljev strenosti sile in procvita državnega ustroja. Odposlance naj ne skrbi, da se more širiti neovirano nasprotna agitacija in da bi se uveljavila v bodočem oblikovanju reči. —

Seveda so pričakovali gospodje nekaj več. V časih rajnega grofa Stürgkha se je pokazala njih srčna želja. Temeljni nazor njih politike je pač, da se smatrajo za nekaj drugega, kar so. Če bi bila Avstrija ali le samo Stajerska, navezana na nje, bi bilo zelo slabo za celo državo in deželo. To je pokazala preteklost, to kaže sedanjost in pokazala bo tudi bodočnost.

Jugoslovansko mamilo.

Pod tem naslovom priobčuje dunajska »Reichspost«, ki se v zadnjem času odlikuje po prav posebnem sovraštvu proti Jugoslovanom in posebno Slovincem, članek, v katerem si prizadeva dokazati, da jugoslovanske dežele nimajo predpogojev za samostojno gospodarsko življenje. Pri tem se postavlja »Reichspost« na zelo komodno stališče: Navaja statistične podatke o pridelkih žita in v posrednih davkih na Kranjskem, Primorskem in v Dalmaciji in prihaja do zaključka, da te dežele ne pridelajo toliko, kolikor rabijo za se; torej tudi jugoslovanska država ne bi imela predpogojev za samostojno gospodarsko življenje. Hrvatsko omenja le mimogrede, a trdi, da tudi hrvatsko-slovenske dežele ne pridelajo toliko žita, kolikor ga rabijo za svoje potrebe.

Sicer je vprašanje, če bo jugoslovanska država mogla gospodarski obstojati ali ne, stvar,

katera ureditelj naj bi prepuščili nam samim. Nam to vprašanje ne dela nikakih skrbi. Ako vzamemo jugoslovanske dežele kot celoto, potem pridejamo živeža več, nego ga rabimo za svoje potrebe. Industrijske izdelke bomo morali seveda uvažati, a zato bomo izvažali poljedelske pridelke. Sicer pa ni na sveu nobene države, ki bi mogla živeti zaprti od zunanjega sveta. Saj vidimo, kako se godi nam, ko smo štiri leta zaprti od zunanjega sveta. Ne pomaga nam ne srbska živina, ne rumunsko in ukrajinsko žito, ne rekvizicije na Poljskem; vzlic vsemu temu stradamo v Avstriji in strdajo v Nemčiji.

Nedavno temu je dokazal znani socialno-demokratski narodno gospodarski pisatelj Kautsky, da, tudi ko bi se uresničile vse vsenemške sanje, ko bi Nemci priključili takozvani srednjeevropski zvezi poleg Poljske, Ukrajine in Baltičkih pokrajin tudi vso Turčijo z Mezopotamijo, Arabijo in Egiptom, vse te dežele se vedno ne bi mogle vzdržati gospodarskega boja z državami entente. Danes se ne more nobena država na svetu obdati s kitajskim zidom. Cesar je v eni državi preveč, je v drugi premalo, svetovna trgovina pa ima ravno namen da izravna te potrebnosti med posameznimi deželami, oziroma državami. Jugoslovanska država bo imela svoje meje, svoje ladije, svoje železnice, ki bodo pospeševale in oskrbovale izmeno dobrin. Cesar bomo imeli preveč, bomo izvažali in cesar nam bo manjkalo, bomo uvažali. In kaj bomo izvažali? Živino, žito, druge poljske pridelke, les itd. No, in ako ne bomo imeli drugega, bomo izvažali ono blago, ki smo je morali dosedaj, vsled posebne skrbi avstrijskih in ogrskih vlad, v tako obilni meri izvažati: živo človeško blago. Mi smo sicer prepričani, da bo izvoz tega blaga iz bodoče jugoslovanske države kmalu ustavljen, a v najslabšem slučaju bomo imeli vendar odprto isto pot, ki jo imamo danes. Pošiljali bomo svoje ljudi preko morja, kakor moramo to delati danes. A tudi v tem slučaju bomo na boljšem nego danes. Potem se bo za naše izseljence brigala vsaj jugoslovanska država, dočim se danes ne briga nihče.

Na vsak način naj pa »Reichspost« in družba prepuste nam skrb, če bo mogla jugoslovanska država živeti ali ne. S takimi članki dokazujejo k večjemu, da nimajo proti jugoslovanski državi nikakih pametnih ugovorov. Mi zahtevamo jugoslovansko državo na podlagi pravic o samoodločbi narodov. Vse druge skrbi pa prepustite nam.

Obletnica deklaracije.

Včeraj, na Telovo je minulo leto, ko se je rodila majniška deklaracija. Trideseti majnik 1917 bo ostal na veke najvažnejši mejnik v našem narodnem življenju.

Obdan od celega mladega Jugoslovanskega kluba, ki je združil Slovence, Hrvate in Srbe v eno trdno vrsto, je prečital v prvi seji državnega zbora načelnik poslanec dr. Anton Korošec sledečo izjavo:

„Podpisani poslanci, ki so združeni v Jugoslovanskem klubu izjavljajo, da zahtevajo na temelju narodnega načela in hrvatskega državnega prava, naj se vse zemlje monarhije, v katerih žive Slovenci, Hrvati in Srbi, združijo pod žezlom habsburške-lorenske dinastije v samostojno državnotelo ki bodi prosto vsakega narodnega gospodstva tujcev in ki bodi zgrajeno na demokratičnem temelju. Za uresničenje te zahteve enotnega naroda bodo zastavili vse svoje sile.“

Ta izjava je napravila v parlamentu, v svetovni javnosti najglobokejši vtis, nam pa se je zdela kakor glas nebeške trobente, pozivljajoče narod k vstajenju. Bilo je, kakor da zmagovito solnce posije na spečo naravo in vzbudi vse njene sile k novemu življenju, bilo nam je, kakor apostolu Petru, ki se je potapljal v valovih, pa mu je Zveličar podal rešilno roko. Naš narod se je dvignil, prerujen, ves nov in prišel je zapet verovati v lastno silo, v lepšo bodočnost. Deklaracija je prodrila do zadnje slovenske kože. In tem bolj se dviga sovražni zmaj, da bi nas ugonobil, tem večja

je naša odprna sila, ki jo je rodila deklaracija.

Strahopetstvo je izginilo, ne bojimo se več leta 1914, Jugoslovani s hrepenenjem pričakujemo svoje svobode!

Blagoslov deklaracije se naj razlije po vsej jugoslovanski zemlji!

Sprejem deklaracije v ječi.

Kdo še ni slišal o glasoviti kaznilnici Karlau pri Gračcu? Navadni človek, ki gre tod mimo, si misli: Evo hiše, v kateri je izvržek človeštva, izvržek družbe poštenih ljudi. Misleč človek pa se bo tudi letih izvržkov spomnil s pomilovanjem. Tam so zares največji zločinci, a kdor bi iskal razloge in vzroke vsem tem zločinom, bo pač našel vedno olajševalne momente, ne bo samo sodil in vsokal, ampak bo tudi pomiloval. Koncem koncev je vsak zločinec le žrtev svojih strasti, žrtev vzgoje, okolice in vsega ambijenta, ki je uplival na njega. Baš to, da se smatra tudi največje zločince za nesrečnežne in žrtve razmer, je dovedlo do tega, da se danes postopa v ječah vobče zelo človekoljubno. V resnici je tudi kazni dovolj, da je človeku odvzeta svoboda, da je v vseh, tudi v najmanjših stvareh odvisen od volje drugih ljudi.

No, vsled vojne in dogodkov, ki so v zvezi z vojno, se je marsikdo seznanil z notranjo uredbo kaznilnic in postal neprosto voljen gost ene ali druge teh hiš nesreče, trpljenja in bede. To so bili takozv. politični zločinci.

Tudi v Karlavi nas je bilo preko sto takih — „zločincev.“ Zagrešili smo vsi eden in isti zločin: Ljubili smo svoj jugoslovanski narod, ljubili

in zato so nas oddelili od družbe poštenih ljudi.

Toda pri tem smo imeli tolažilno zavest, da je tokrat veljalo tudi o Avstriji ono, kar je rekel svoj čas Tolstoj o Rusiji: Vsi poštene ljudi v Rusiji so v ječi.

Seveda, naši ječarji v Karlavi so bili drugačnega mnenja. Oni so videli v naših večje zločince, nego v navadnih roparskih morilcih. To pa tudi ni čudno. Saj je pisal neki visoki ministerjalni uradnik o neki inšpekciji v kaznilnici Karlau, da so se mu gnusili politični kaznjenci in da so se mu zdeli, v primeri s temi, roparski morilci popolnoma nedolžni. Temu primerno so tudi postopali z nami političnimi. Vendar, to je poglavje, ki pride na vrsto pozneje. Za danes hočem le navesti, kako smo sprejeli v ječi deklaracijo z dne 30. majnika 1917.

Bili smo v samotnih celicah, vse enako dolge po pet in široke po tri korake. V teh celicah — živih grobovih — smo imeli časa dovolj, da smo premišljevali o tem in onem. Sanjali smo in sanjali o srečni bodočnosti svojega naroda. Bilo je sicer vsako medsebojno občevanje strogo prepovedano in tudi takorekoč nemogoče. Pri dnevnih sprehodih na dvorišču kaznilnice smo morali iti mož za možem, šest korakov drug od drugega in gorje, ako sta dva spregovorila besedico med seboj. Temna klet in post ob kruhu in vodi! A to nas ni motilo. Našli smo sicer vedno dovolj moralne sile v samih sebi, da nismo niti najmanjše klonili duhom, a našli smo tudi pota in sredstva, da smo vzlic vsem oviram mogli izmenjati misli in se medsebojno bodriti. Le ne malodušnosti! Tako smo klicali drug drugemu. V najhujši stiski in najhujšem trpljenju smo bili vendar uverjeni, da tudi to mine, uverjeni smo bili bolj kakor kdaj poprej o resničnosti rekan: „Svaka sila do vremena.“ V tem razpoloženju smo doznali za jugoslovansko deklaracijo z dne 30. majnika.

Kako smo jo sprejeli?

Bilo je 31. maja 1917.

Sedel sem pri mizi in čital časopis, za katerega sem imel dovoljenje. Zanimalo me je predvsem poročilo o prvi seji državnega zbora. Prišel do izjave, ki jo je podal dr. Korošec v imenu Jugoslovanskega kluba. Nisem verjel lastnim očem. Prečital izjavo še enkrat. Ne, nisem se motil. Skočil sem po konci in začel hoditi po celici gor in dol. Da, to je možka beseda narodnih zastopnikov!

Po več kot dveh letih neznosnega trpljenja in neznosnih duševnih in telesnih muk je bil to prvi svetli žarek, ki je padel v to strašno temo. Zavest, da nisem zagrešil ničesar, nego to, da sem ljubil svoj narod, me je vzdrževala, da nisem — s tovariši sotrpini vred — nikdar klonil duhom, nikdar omahoval niti trenutek in ko so me obiskali prijatelji in sorodniki ter mi klicali pri slovesu: „Le pogum!“ — sem vedno odgovarjal: „Poguma nič ne zmanjka.“

Toda deklaracija mi je vtila v dušo novega življenja, vplivala je na dušo kakor hladilni balzam na skelečo rano. Tako je bilo tudi z mojimi tovarišisotrpini. Ko smo naslednjega dne zopet bili na dvorišču, so kazali obrazi vseh neko čudno spremembo. Prej resni obrazi so se svetili radosti, ki je ni mogel, pa tudi ni hotel nihče skrivati. Našmehevali smo se drug drugemu in si prikimovali.

Nismo govorili, ker nismo smeli govoriti, a govorile so naše oči, govorili naši veselja se žareči obrazi: Evo, ni zastoj to naše trpljenje! Našli so se vsi naši narodni zastopniki od Mure do Spuza v zahtevi po jugoslovanski državi, v oni zahtevi, radi katere trpimo mi.

Bili smo gotovi zmage ideje, radi katere smo trpeli in z veseljem smo prenašali nadaljno trpljenje, v zavesti, da se rodi iz tega trpljenja narodova svoboda.

Niko Ninič.

Jugoslovanska bojna fronta.

Večernik sobotne »Tagestpošte« priobčnje pod gornjim naslovom članek, ki začenja s stavkom: »Stankarsko taktična spretnost in propaganda, proti kateri se ni nikjer nastopilo pravočasno, sta dosegli v manj nego v poldrugem letu združenje političnih glasov Jugoslovancev in Čehov v enotno falango, ki obdaja danes nemstvo kakor začuden zid.« V nadaljevanju svojih izvajanj se »Tagestpošta« laska Hrvatom ter pravi, da se bori hrvatski narod že leta brezuspešno proti poskusom serbizaranja, proti ekspozitni sili Madžarov in nemcev Avstrije za narodno in gospodarsko združenje svojih delov. Zato treba da, se Nemci sporazumijo s Hrvati. Zato zahteva »Tagestpošta«, naj avstrijski Nemci stopijo pred Hrvate z možno izgotovljenim programom. Ako se Nemcem posreči sporazum s Hrvati, jim bo zopet mogoča, da prevzamejo in obdrže vodilno ulogo, ki jim pustijo ...

Nemci so vedno stari. Ne morejo in ne morejo se užitati v misel, da so časi, ko so bili oni neomejeni gospodarji v Avstriji za vedno minili. Sicer je res, zdaj za enkrat plešejo na Dunaju zopet po nemških notah, a to so zadnji valčki. Konečno bodo tudi Nemci morali priti do spoznanja, da je njih gospodstvo doklenkalo za vedno. Tudi to naj si Nemci izbijejo z glave, da se jim posreči odtrgati Hrvate od Slovencev. Hrvati poznajo prav dobro Nemce, katerih trud da razbijejo jugoslovansko fronto, prejkoslej brezuspešen. Je le v družbi Slovencev in Srbov, kakor slovenska le v družbi Hrvatov in Srbov. Zato pa tudi še nikdar ni tako, kakor sedaj orala po jugoslovanskih gajih in logih pesem:

Slovenec, Srb, Hrvat,
sta uvijek brat in brat.

Shod v Studenicah pri Poljčanah.

Pekel pri Poljčanah, 27. maja.

Shod je otvoril vlč. g. župnik Alojzij Členšek iz Poljčan ob 9. uri dopoldne prav prišerno pozdravivši gg. govornike in občinstvo. Zastavil je vprašanje: Iz kakšnega namena smo se danes zbrali tu v Studenicah? Mar smo prišli zato, da kalimo in rušimo obstoj države, notranji mir, da ščuvamo zoper nemški narod ali proti dinastiji? Nič o vsem tem! Smo odločni nasprotniki teh stremiljenj, hočemo se le samo potegovati in boriti za naše osnovne pravice, ki jih nam ne more nikdo zanikati, kajti vsi imamo »prostor pod solncem.« Govoriti hočemo o tem, kar nas tlači in mori, kar je rodila vojna težkoč in bremen našemu kmetškemu stanu. (Burno odobravanje.)

Po teh uvodnih besedah je bil izvoljen za predsednika shoda g. župan Franc Koropec iz Studenic, ki še enkrat pozdravi prišlece, predvsem g. poslanca Franca Pišek in g. nadrevizorja Vladimira Pušenjak in odda nato besedo g. poslancu.

Z markantnimi in k srcu segajočimi besedami slika trpljenje in gorje slovenskega naroda pod štiriglavim režimom. Iz vsz te more je izšel naš narod še enkrat tako samozavesten in čim hujše je bil vladni bič, tembolj nas je združil v skupni odpor, ki je rodil veliko jugoslovansko misel, izražena v slavni majniški deklaraciji z dne 30. maja 1917. (Veliko odobravanje, živijo-klici.) G. poslanec je nato prešel k sedanjem političnem položaju in resno svaril vladne kroge pred nepremišljenimi persekucijami. Jasno in razločno je rekel, da mi Jugoslovani ne tirjamo ničesar drugega nego samo pravico in resnico, ki gre vsakemu narodu in bodi še tako neznaten, po božji in človeški postavi. Hočemo, da bo našemu troedinemu narodu zasiguran obstoj, razvoj in svoboda. Mi nočemo nadvladati nobenega naroda, svobodni in srečni hočemo biti in v miru in slogi hočemo živeti. G. poslanec ostro biča vojne hujšakače in njih pajdaše. Spominja se neumornega delovanja našega presvitlega cesarja Karla I. in sv. Očeta papeža Benedikta XV., ki hočeta dati krvavečim narodom zlati mir. Zato pa bomo zvesti vladarju do zadnje kaplje krvi! (Živijo-klici.) — Nato preide g. poslanec na gospodarsko. Slika krivično, neutemeljeno in neprevidno postopanje vladnih organov pri revizicijskih raznih živih in prav posebno sedaj pri iztirjatvi kmetu neobhodno potrebne živine. Gospodarstvo je sedaj tista panoga, ki državo drži in zato je treba, da država gospodarje podpira in ne do mozga izsesava. (Burno pritrdjevanje.) Kar imamo, itak radi damo, ali tako, kakor se sedaj misli postopati, temu mi ne moremo in tudi ne smemo pritrjevati, ker pridemo v nekaterih letih popolnoma na nič, ker bo vse gospodarstvo izžeto in tudi ogroženo življenje milijonov ljudi naše prelube očetnjave. V interesu nas vseh leži kontingentna oddaja živih (g. poslanec razlaga smisel) in le tedaj bo šel vladni voz naprej. (Tako fel burno pritrdjevanje.)

Nato dobi besedo g. nadrevizor Vladimir Pušenjak, ki oriše delovanje ljudstvu škodljivih central, in nepotrebno naraščanje »prašnega birokratizma« v svrhu ljudske prehrane. V našem življenjskem interesu leže naše kmetске zadruge, ki jih podpirajmo in izpopolnjujmo. V zadružništvu leži daljni naš gospodarski razvoj. Govornik o tem podrobno razpravlja. (Živahno pritrdjevanje in odobravanje. Tako je! Bravo-klici.) Nadalje omenja problem pokritja stroškov vojne. Gotovo bodo poskušali na kmete navaliti ogromne svote davka in premoženjske oddaje, češ, kmet

je eden glavnih dobičkarjev te vojne. Res je, da ima sedaj kmet nekaj več denarja, ali pomisliti in uvaževati je treba, da je vsled vojnega gospodarstva zemlja izsesana, hlevi prazni, draginja drugih potrebščin neznosna. Premalo bo kmetu ves denar, če si bo hotel po vojni urediti dom. Zato pa skrbimo za naše organizacije, kajti le v združenju je moč in le potom združenja bomo izvoljevali, kar rabimo za našo blaginjo. (Pritrdjevanje.)

Nato so bile prečitane resolucije, ki se e oglasno, brez ugovora in med živalnim odobrava jem sprejmejo.

Zaključil se je le ... s ...
»He Slovani!« in »Lepa naša domovina.«

Resolucije, sprejete in odobrene na političnem shodu v Studenicah dne 26. maja 1918 od Slovencev in Slovenk Dravinske doline:

1. Z navdušenjem pozdravljajo vsa stremiljenja za dosego miru, se zahvaljujejo Nj. Velič. presv. cesarju Karlu I. in njh Svetosti papežu Benediktu XV. za njih plemenito delo v dosego miru in žele, da se njih prizadevanja prav kmalu uresničijo.

2. Protestirajo proti krivičnim revizicijskim, osebno revizicijskim živinam, katere spravljajo v nevarnost obstoj kmetijstva in zahtevajo, da se revizicijske živine na Štajerskem ustavi, zahtevajo pa tudi, da se kmetovalcem v večji meri kot dosedaj dajo na razpolago vse potrebščine, kakor umetna gnojila, petrolej, usnje, sladkor itd.

3. Odobravaljo možat nastop Jugoslovanskega kluba za pravice slovenskega ljudstva, se v polnem obsegu pridružujejo deklaraciji Jugoslovanskega kluba z dne 30. maja 1917 in izrekajo popolno zaupanje načelniku Jugoslovanskega kluba dr. Korošcu in domačemu poslancu Francu Pišek.

Francosko bojišče.

Na francoskem bojišču so Nemci začeli z novo ofenzivo. Dne 26. maja so južnovzhodno od Lavna zavzeli važno gorovje Chemin des Dames. Dne 27. maja so napadli angleško-francoske postojanke na 40 km do gi fronti med mestoma Laon in Reims, prekopali kanal Aisne — Marne in zsvzeli več važnih postojank. Angleško francosko fronto so upogabili za 18 — 20 km in ujeli 15.000 mož. Napade so dne 28. maja nadaljevali, prekopali reko Aisne pri Vesle ter prodrli 5 — 8 km pre važni mesti Soissons in Reims. Število vjetnikov je naraslo na 25.000 mož, med temi sta dva generala. Mesta Laon, Soissons in Reims so v nevarnosti.

Italijansko bojišče.

Italijani srdito napadajo naše postojanke južno od prelaza Tonale, kjer se jim je posrečilo doseči nekaj nepomembnih uspehov. Ob Spodnjem toku reke Piave hudi artilerijski boji.

Tedenske novice.

Slovensko ljudstvo slavi svojega vladiko. Vse v pavske občine so imenovale ljubljanskega knezofka dr. Jegliča za svojega častnega občana v priznanje zaslug za jugoslovanski narod.

Angleški prestolonaslednik pri papežu. Ponedeljek dne 27. maja je sv. Oče sprejel v avdienci princa valeskega sina angleškega kralja in angleškega prestolonaslednika. Pogovoru, ki je trajal četr ure, se pripisuje veliko politične važnosti.

Zlato mašo je v nedeljo, dne 26. maja, praznoval v celovski stolnici tamošnji stolni prost, preč. g. Guido Bittner. Slavljence se je porodil dne 28. marca 1846 v Neumarktu na Gornjem Štajerskem, bil a Celovcu v mašnika posvečen dne 26. maja 1868. Kot kaplan je deloval v Požarnici, Sovodnjah, Brežah in v stolni cerkvi, bil župnik v Trbižu in v Beljaku. L. 1894 je postal stolni kanonik in župnik, tedaj 1913 stolni prost. Mnogo zaslug si je stekel na socialnem in karitativnem polju. Še na mnoga leta! — Iz celovške škofije obhajata letos zlato mašo še č. gg. v-rokojena župnika Janez Rainer v Meiseldingu in J. Lubej v Št. Juriju ob južni žel. Posvečena sta bila dne 16. julija 1868.

Ornig je polomil. Ptujski pek Ornig je cesarju tudi razkladal, da se je jugoslovanska majniška deklaracija izcimila iz panslavističnih idej. Mož si je mislil, kakor se iz testa naredi zemlje, tako se iz panslavistične ideje naredi jugoslovanska deklaracija. Mož seveda ne ve, ne kaj je ideja, ne kaj je panslavistično, zato je njegova polomija odpustljiva. Odpustljivo pa ni, da pek hoče igrati učenjaka in ne peka, za kar je usposobljen in po poklicu določen.

Divljalo koroški listi, tako nemškonsacionalni kakor tudi takozvani krščanskosocialni zoper Jugoslovane in zlasti dr. Korošca. O slednjem piše zdaj že večkrat »Kärntner Tagblatt«, češ, da je samo »mittebegabter Politiker« (srednjenadarjen politik). S to »duhovitostjo« hoče nemški Mihelj (piše se Pavlič) imenovanega lista škodovati ugledu voditelja Jugoslovanskega kluba! Seve k tem ljudem bomo hodili po svete, kaj smemo storiti, kaj ne! Na poti je tej vele-

nemški gospodi zlasti to, da so se Slovenci, zlasti koroški, udeležili pomembnih slavnosti v Pragi. Denuncirajo nas pridno naprej — veleizdaje. Naj se le pololažijo, v — Berlin prav gotovo ne pojdemo!

Kako se cenzurira? Mariborska politična cenzura je v včerajšnjem »Slov. Gospodarju« zaplenila na uvodnem mestu izjavo vseh treh slovenskih strank z ozirom na avdienco nemškutarjev pri cesarju in s cer z motivacijo, da je tudi ljubljanska cenzura konfiscirala to izjavo. Grška cenzura pa v »Volksblattu« ravno iste izjave ni zaplenila. Nemški listi torej smejo prinesiti izjavo slovenskih strank, da jo po svoje izrabijo, slovenski listi pa izjave ne smejo priobčiti. To je salomonska morda dandanašnjih cenzorjev! A še več! Dočim nam družba mariborskih cenzorjev zapleni, kar sme nemški list nemoteno prinesiti, pa dopusti isti dan, da sme protestantovsko vsenemška Marburgerca skrajno hujskajoče izrabljati ljubljansko izjavo. V »Marburgerčinem« uvodniku ni naša slavna cenzura zaplenila ne vrstice, dasiravno je članek pisan tako zlobno hujskajoče, da bi vsak drug cenzor moral videti, kam pes tace moli. Revolverska lista »Deutscher Montag« in »Marburger Zeitung« smeta pozivati nemčurske telovaje na pomoč proti Slovincem (Št. Janž in Družmirje), c. kr. cenzura nima nič zoper tako pisavo. Psovati smeta nas Slovence z izdajalci, kraljevskimi merilci, sodrugi sarajevskih morilcev i. t. d., cenzura to pisavo mirno pusti in je s tem sokriva hujskanja proti Slovincem. Da je prišlo do znanih prizorov v Št. Janžu, je sokriva cenzura, ker je dopustila poziv v Marburgerci, naj gredo nemčurji na shod. Da so pobili šipe pri dr. Verstovšek, so sokrivi tisti, ki nimajo toliko moči, da bi zabranili hujskajočo pisavo mariborskih vsenemških revolver žurnalov, ki med vrstami naravnost pozivajo mariborsko vsenemško politično sodrgo, naj pobija Slovence, šipe. Konstantiramo tudi, da c. kr. politični komisariji na vsenemških shodih nimajo ne besedice graje proti vsenemškemu govornikom, ko napadajo in sramotijo celo člane naše cesarske hiše (na Volkstagu v Mariboru-Parmasenkäse), naši listi pa niti ne smejo izreči graje nad takimi govori. To so dejstva, ki pričajo o dvojni meri naše cenzure. — Kakor izvemo, bo uredništvo »Slov. Gospodarja« vložilo ugovor proti konfiskaciji ljubljanske politične izjave.

Nemškutarji in vojno posojilo. Ornig je cesarju pripovedal, da so 200 milijonov K vojnega posojila podpisali njegovi pristaši. Ker se na Slovenskem Štajerju sploh ni več podpisalo, torej so podpisali to vse nemškutarji. Slovenci, to imate sedaj zahvalo!

500 K za pot so dobili nekateri udeleženci Ornig-Linhartovega romanja na Dunaj. 23 je bilo takih, ki so potegnili po 500 K, drugi so se vozili in prehranili na lastne stroške. Imena tistih 23 bomo objavili, ko dobimo seznam teh nesrečnikov. Kdo pa je plačal to svoto? »Društvo za ohranitev nemštva v Avstriji.« To društvo ima svoj sedež v Berlinu, torej v Prusiji. Na čelu tega društva so ljudje, ki so odločni agitatorji za brezobzirno nadaljevanje vojne. Ti ljudje, ki so prešli na roko po 500 K za dunajsko romanje, so se s tem zapisali zlodejski pošasti, katera hoče z nadaljevanjem vojne še več krvi. Še premalo je torej padlo najboljših mož, očetov, sinov in bratov ...

Med Nemci in Poljaki. Ozračje na Poljskem ni tako čisto, kakor ga slikajo nemški listi. Iz Kijeva se poroča, da so Nemci zahtevali, naj se razpusti in razoroži tamošnji poljski armadni zbor. Poljski poveljnik se je temu odločno protivil. Nemci so nato napadli Poljake, ki pa so se čvrsto branili. Na obeh straneh se je bojevalo nad 14.000 mož. Kralj Luitpold Bavarski je odredil, da se razoroži vse poljske legije v Minsku. Poljaki pa so burno ugovarjali ter so streljali na Nemce.

7000 slušateljev na dunajskem vseučilišču. Na dunajskem vseučilišču je letos vpisanih 7000 slušateljev. To število slušateljev je največje, kar jih dosega izkazuje dunajsko vseučilišče.

Poslovanje ljudske knjižnice v Mariboru. Pri zadnjem obnem zboru Slov. Čitalnice v Mariboru se je sklenilo, da začne knjižnica zopet z rednim izposojevanjem knjig. Da bo na to mogoče, je neomudno potrebno, da vsi zposojene knjige, ki leže ponekod že več let, takoj vrnejo, sicer bi bili prisiljeni pobirati knjige na stroške tistih, ki so si jih izposodili.

Jugoslavija v zastavah. Iz Ljubljane in mnogih drugih jugoslovanskih krajev nam poročajo, da so včeraj dne 30. maja kot obletnico deklaracije mnogi okinčali svoje hiše z zastavami. Ljubljana, kot slovenska metropola je bila vsa v zastavah.

Za slovensko šolo v Mariboru so nadalje darovali: o priliki narodnega tabora na Bizeljskem dne 12. maja 1918 izročili g. dr. Korošcu Bizeljčani znesek K 2668 — ter Brežičani znesek K 514, Radoslav Fras, zrakoplovec 8. letalne stotnije na bojišču dar padlega Francea Štiglic iz Luč pri Ljubnem 50 K, nadlovec Josip Bregant nabral med moštvom 20. lovškega bataljona K 506-80 h upravnistvo Slov. Naroda K 50 in K 220, Davorin Polič v Št. Lenartu iz kazenske poravnave Vajdl-Salamun K 50, o. Benardin Salamun, kaplan pri Sv. Trojici v Halozah K 10, poročnik Ivo Schwarz v Šostanju, nabral v veseli družbi na Dunaju, K

44.10. Prispevke je pošiljati na naslov moške družnice družbe sv. Cirila in Metoda v Mariboru. Šolski odsek.

Preki sod v okrožju graškega vojaškega poveljstva. Uradni list poroča: V obratih, ki so pod vojaškim nadzornostvom so nalepili sledeči razglas poveljnika c. kr. vojaškega poveljstva Gradec ki je datiran s 25. majem: »Na podlagi §§ 433 in 434 voj. kaz. reda za vojaške osebe in kazensko vojaškim osebam enako stoječe osebe ki so podrejene graškemu vojaškemu poveljstvu, t. j. na Štajerskem, Koroškem, Kranjskem in Primorskem, proglašajo Preki sod: 1. radi ustaje, 2. radi upora, 3. radi bega, 4. radi navajanja ali pomoči h kršitvi vojaške službene prisige, 5. radi prekusije, 6. radi sistematičnega plenjenja. Vsak se svari pred tem zločinom, ker drugače bo kaznovan po prekem sodu s smrtjo.

8. vojno posojilo je razpisano in se lahko poda pri poštah, davkarijah, bankah in posojilnicah, kjer se izvejo natančni pogoji. Tozadevni oglas prinesemo prihodnjič. — Spodnještajerska ljudska posojilnica v Mariboru, Stolna ulica št. 6, sprejema priglasitve in vplačila na 8. vojno posojilo vsak uradni dan, t. j. vsako sredo, četrtek in soboto dopoldne.

Koledar za slovenske vojake za l. 1918 je po polnoma razprodan in se torej na tozadevna naročila ne moremo ozirati. — Tiskarna sv. Cirila.

Dopisi.

Maribor. V stabilni konjski bolnišnici se vrši licitacija konj dne 22. junija.

Maribor. Z velikim zadoščenjem smo doznali da se je osnovala »Slov. kmetška zveza« in »Poslovalnica spodnještajerskih slovenskih poslancev« skupno pisarno, ki bo šla našim ljudem na roko s svetom in dejanjem v vseh življenjskih vprašanjih in posebno v zadevi podpor, vojaških prošenj, dopustov itd. Saj se je dosedaj le prepogostoma dogajalo, da so naši ljudje, kiniso vedli, kam bi se obrnili, zašli v roke raznih brezvestnih zakotnih pisarjev, ki so jih ogulili do kože. Sedaj bodo naši ljudje vedeli, kam se morajo obrniti v slučaju potrebe.

Leitersberg-Krčevine. G. dr. Franjo Rosina, odvetnik v Mariboru, je daroval tukajšnji šolarski kuhinji 50 K in slavna Posojilnica v Mariboru tudi 100 K. Za ta blagodejna darila izreka odbor v imenu učencev tem potom najsrčnejšo zahvalo.

Kaniža pri Pesnici. Naš župan in bivši nakupovalec živine Kramberger je tudi bil med tistimi, ki so zatajili svoje slovenske starše in so šli na sever črniti svoj slovenski rod.

Sv. Peter pri Radgoni. Bog je pripustil, da je padel junaške smrti v cvetu svoje mladosti na italijanskem bojišču dne 10. maja edini sin Jožef Kaučič iz Hercegovberga, star šele 25 let. Sovražna granata mu je odtrgala glavo in se tako hitre smrti daroval svoje mlado življenje za cesarja in domovino. Tako poročajo njegovi tovariši iz bojišča. Bil je odlikovan s srebrno svetinjo II. razreda. Pokopan je na kraju Campo Rosato v okraju Asiago. Zapušča svojo žalostno mater, kateri je bil edina opora v teh hudih in žalostnih časih. Materi naše odkrito sožalje!

Ščavnica. Kaj, Vi naš župan Križan, Vi ste se tudi pridružili nemčurjem, ki so šli gledat, koliko je ura na Dunaju? Ali ste tudi Vi sprejeli 500 K za to? Lep domačin ste! — Ščavničani.

Breg pri Ptuj. Novega župana že imamo — rajnega Straschilla namerava posnemati, ako ga bomo soditi po duhu in imenu. Da je novi župan rodom Slovenec s slovenskim imenom, to je na Bregu že nekaj splošno znanega in navadnega, nenavadno je pa pri volitvi postalo dejstvo, kako so občinski posvetovalci izbirali kandidata. Na željo občanov so hoteli nekateri voliti Nemca, nekateri Slovence, neznatna večina se je odločila za posilince, ker baje treba varovati dosedajno dvomljivo čast občine, ki se je tako proslavila s posilinemskim in podivjanim napadom na nedolžnega č. g. Žirovnika. Občinski tajnik, slepo Straschillovo orodje, bo zanaprej seveda tako uradoval in pisaril, kakor bo novi župan živigal in popeval. Vsi količkaj pametni Brežani si želimo na Bregu boljšega kruha in pri občinskem uradu več uljudnosti in pravičnosti: za same posilinske »viže« nam pa ni več, to že kažete tista s toliko težavo pridobljena dva glasa večine, to bo pokazala tudi prihodnja volitev, ako bo vse civililo naprej proti domačinom.

Ptuj. V našem mestu se širijo sem od Brega čudne govorice. Na Bregu lahko izveš pri raznih hišah, kako je nedavno ropotalo in strašilo v neki pisarni, kako se zdaj v dveh hišah ne morejo spati — ker straši sredi noči, kakšne strašne sanje imajo. I to, človeka bi kmalu še v mestu strah prevzel, ako pomisli, kako smrt na Bregu gospodari, kako roma kot nevidna pošast od hiše do hiše kar po vrsti, kako se prizadetim prikaže, straši, grozi, da tisti človek kar glasno zakriči sredi družbe, kako ga potem lovi, zgrabi in davi. Žive priče, ki so vse to videli in slišale, pripovedujejo zaupno grozne in neverjetne stvari. Hvala Bogu, Slovincem leto 1914 nič hudega ne očitaj!

Poljčane. Puntigamska pivovarna ima tukaj oskrbnika ki sliši na nemško ime Mallitsch. Temu gospodu ne da žilica miru in rad žali Slovence. Tako je pred kratkim v pričo treh Slovencev govoril, da so Slovenci veleizdajalci, katere je treba

z živino raztrgati. Seveda je dobil tudi primeren odgovor, tako da je bil od jeze rdeč kakor kuhan rak. Čudno se nam le zdi, da ti nemški nadpartijotje jemljejo denar od Slovencev-veleizdajalcev in jim ponujajo blago. So pač jako dosledni t naši oproščeni »Nemci«! Heil slovenski denar v nemških žepih!

Zibika. Povrnili so se iz ruskega vjetništva: tukajšnji učitelj Henrik Blazinšek, Ivan Andrenšek, kmeti sin na Mestinjah, Josip Jager in A. Jager. Vseh smo bili veseli. Če jih vprašamo, kako je bilo tamkaj, pravijo: Od začetka prav dobro, kruh poceni, vina pač nisem pil, kar sem bil tam. — Pojavila se je pri nas neka tatinska družba. Njeni člani krajeje kakor srake, a samo večje vrednosti. Pretekli teden so bili pri posestnici Tereziji Žolgar. Odneali so večinoma vso obleko od moža, katerega pričakuje kmalu domov iz vjetništva, robce, perilo in precej bele moke. Vsega v vrednosti čez 1000 K. Morali so biti na njenem domu vajeni, da so ključavnico odprli s ključem. Neki stari bolehní ženci so odvedli edino kozo. Posestnici Marija Orač na Škofiji pa 2 praset. Pri Mariji Vračko na Griču so si pravoščili precej svinjskega mesa in pa celo kožo včelanege svinjskega usnja. Kako bo reva skrbela čez celo leto za delavce ob težkem poljskem delu, če ji tatje poberejo še to bore meso, kar ga je imela shranjenega? Kaj bo na jesen obula otrokom in družini? Mož pa je vjet na Laškem. Tatje so bili tudi pri Založniku. Korajžna gospa je streljala na nje s samokresom, nakar so se takoj porazgubili. Vsi pač mislimo, to je zalega domačih pobalinov, ki imajo zveze z drugimi. Zapomnijo si naj, da vse pride na dan, tudi to. In ta suknja je taka, ki se ne strga, kdor jo enkrat obleče. Takšnega človeka se ogibljejo kot okuženca; tudi nobenega imena nima. Bolje je prositi, kakor pa krastiti!

Slovenci, Slovenke, darujte za Tiskovni dom!

Razne novice.

Kuga v Španiji. Na Španskem divja neznana kuga. Dosedaj je obolelo v Madridu 80.000 ljudi, v Barceloni pa 30.000.

Granata ubila pet otrok. Na praznik Vnebohoda je v Vipolžan v goriških Brdih šlo pet otrok v starosti od 5 do 12 let na precej oddaljeni travnik, kamor so nesli tablico z napisom, da se ne sme pasti na dotičnem travniku. Na travniku najdejo ročno granato, eden potegne za vrvice in razmesarila je kar vseh pet otrok. Devetletni deček je ostal na mestu mrtev, od ostalih je eden umrl na poti v bolnišnico. Ni nobenega upanja, da bi kateri ostal pri življenju.

Posnemanja vredno. Vsled posebnega pooblastila kongresa je Wilson odstavil vse predsednike in ravnatelje železniških družb. Ostati morajo sicer še nadalje na svojih mestih, toda le kot navadni državni uradniki, ki bodo imeli mnogo manjše plače kot dosedaj. Morda ne bi škodilo, ko bi se v tem oziru posnemalo tudi pri naš Wilsonu. Posebno bi bil Wilson potreben pri raznih centralah.

Zločinske sekte v Indiji. V zadnjem času se je v Indiji zopet pojavilo močno revolucionarno gibanje. Člani tajnih sekt, ki sovražijo Angleže, porabijo sploh vsako priliko, da se maščujejo nad svojimi rojaki, pristaši Angležev. Kako mogočne in zelo razširjene so te sekte, dokazuje sledeči primer: Pred nekaj časa so našli v svetišču v Nimeju umorjena duhovnika Bagvana in njegovega slugo. Neznani še morileci so jima najprej prerežali grlo in nato razmesarili obe trupli na naravnost grozen način. Aretirani so bili štirje tujci, ki so imenovanega dne posetili svetišče, a se jim je posrečilo dokazati svojo nedolžnost. Da ni šlo za roparski umor, je bilo takoj jasno, ker so morileci pustili duhovniki vse nakitje. Potem je bil aretiran neki mladenič Srja Lal, ki je priznal, da pozna morilce duhovnika. Izjavil je, da jih je pripravljen izdati, če mu dovolijo za časa njegovega zapora neke ugodnosti. Ko mu je bilo to dovoljeno, je povedal, da je bil član neke sekte Jimiks, koje člani so se zakleli, da hočejo pobiti vse Indijce, ki so prijatelji Angležev, vsled česar sta dobila dva člana imenovane sekte ukaz, naj duhovnika ubijeta. Sluga, ki je hotel braniti svojega gospodarja, je bil istotako ubit. Sekta ima do sedaj že nad 10.000 članov. Med Indijci vlada sedaj silno razburjenje, ker so oblasti že odredile vse potrebno, da se izsledijo vse člane imenovane sekte. Seveda Angleži s tem še nikačor ne bodo udušili sedanjega gibanja, bodo le še bolj razdražili že tako zelo nezadovoljne Indijce.

Bogastvo Anglije. Anglija ima v Avstraliji neizmerna zlata polja, ki so tako velika kot Štajerska, Koroška, Kranjska in Primorska skupaj. Vrednost zlata, ki se nahaja v njih, se ceni na 17 milijard K. Da bi to zlato izkopal, bi bilo treba 100.000 delavcev, ki bi morali kopati sto let.

Dionizij kupuje modrost. Med trgovci je sedel tudi modrijan Diogen. Kralj Dionizij ga vpraša: »A kaj pa ti prodajaš?« — Odgovori mu: »Modrost!« — Nato vpraša kralj: »Po čem je tvoja modrost?« — Diogen reče: »Po 600 goldinarjev.« — Dionizij mu res da 600 goldinarjev ter zahteva od njega modrosti: a modrijan mu reče: »Karkoli delaš, delaj modro in pazi na konec!« — Čez nekaj časa se izkuje zarota proti Dioniziju in podkupljeni Dionizijev brivec mu je imel prerezati vrat, ko ga bo prvič bril. Ko brivec prične svoje delo, Dionizij za šalo izreče

besede: »Karkoli delaš, delaj modro in pazi na konec.« Brivec se je silno prestrašil; kašči mislil je že, da kralj ve za vso zaroto. Ves preplašen poklekne pred kralja in ga prosi milosti ter mu pove vse o zaroti in kako je bil on določen, da umori kralja. Zdi se, da je Dionizij prepričan, da Diogenu ni predrago plačal modrosti.

Ruska botra. V prvih šestih mesecih vojske so našle ruske finančne oblasti 1825 tajnih žganjarj, ki so kuhale posebno vrsto žganja, imenovano »botra« ali vojno žganje. Odkrili so tudi 160 moderno upravljenih žganjarn, kjer so kuhali navadno »vodko« in 92 tovarn, ki so se bavile s pripravljanjem in čiščenjem snovi za kuho žganja in 60 tovarn, ki so čistile denaturirani špirit. Vsi ti obrati so bili razpuščeni in posestniki kaznovani. Seveda samo oni, ki so se pustili zasačiti. Iz tega je razvidno, da je treba podkrepiti tako na Ruskem kakor drugod, nad vse umestne vladine prepovedi glede alkohola, z obširnimi izobraževalnim delom za ljudstvo. Pijanec, ki ne razume, da je prepoved alkohola njegova rešitev, si bo našel poti do njega. Je res: Ako hoče narediti kedo kaj koristnega, ga ovira povsod vse, ako hoče dobiti na skrivnem kako strupeno žganje, tedaj ti pojde pa vse na roko. Vse one, ki pomagajo pijancu do pijače, posebno vojaku, bi trebalo občutno kaznovati.

Dober svet. Peter Livornski, znan po svoji učenosti, pa tudi hudomušnosti, ni imel nič premožepja ter je živel v večnem pomanjkanju. Nekoč bi bil rad, da bi ga brodar prepeljal čez reko Arno na Laškem. Drobiža, da bi plačal čolnarino, seveda ni imel; zato pravi brodarju: »Prijatelj, denarja jaz nimam, da bi ti plačal vozarino; dal ti bom pa dober svet, ki je za te zlata vreden.« — Brodar ne mara izpočetka nič slišati, a se slednjič iz radovednosti le da pogovoriti. Ko sta bila na oni strani vode, zahteva brodar obljubljeni nauk. »Ljubi prijatelj«, pravi Peter Livornski, in potrklja vznika po rami, »ako boš vsakemu potniku tako ustregel, kakor meni, ne boš nikoli nič zaslužil!«

Turški ženski delavski bataljon. Kot znamenje nove dobe na Turškem moramo smatrati čtomansko družbo za žensko delo, ki vabi ženske, stare od 18 do 30 let, da se naj vpišejo v ženski delavski bataljon. Ta odpira Turkinjam vstop v armado; da tudi senejo delovati pri trgovini, uradih, Rdečem križu in drugod, je turška vlada dovolila že prej. Častništvo in nadzorstvo bo sestavljeno najprej iz moških, potem pa se bodo polagoma ženskam podeljevale tudi te važnejše službe. Žensko bodo delale za fronto osem ur na dan.

Obligacije 2. vojnega posojila. Pri demobilizaciji, to je po končani vojni, bodeta prodajali obe državi naše monarhije ono blago vojne uprave, katerega se ne bo več potrebovalo za vojne namene. — Prodajala se bodo med drugim: tovarna, vprežna in domača živina, vozila vseh vrst, kakor vozovi, sani, kola, čolni, kolesa, avtomobili, material za vojne železnice z lokomotivami in vozovi, vprežna in ježna oružja, poljedelski stroji in tako orodje in posode, industrijski stroji, žage, pumpe, žrjav, hišna in kuhinjska posoda, suknjo, ogrinjala, šotori, tkanino, vrvi, jermenovje, pasovi, les, kovine, žice, pločevina, živila in sirovine vsake vrste. To so reči, katere bodo širši krog ljudstva, posebno poljedelstvo, nujno potrebovalo in katerih takoj po sklepu miru po drugem potu ali sploh ne bode mogoče dobiti ali pa le za drag denar. Finančno ministrstvo je objavilo, da se bodo pri prodaji in licitaciji takih reči, ki se bodo vršile po končani vojni v Avstriji, sprejemale obligacije 8. vojnega posojila in sicer ne samo zadolžnice, ampak tudi državne zakladnice namesto gotovega denarja v plačilo. Zaračunala se bodo cena, po kateri se je vojno posojilo podpisalo in se bodo pri tem posebno oziralo na one, ki bodo z obligacijami 8. vojnega posojila plačali.

Neprekosljiv računar. V knjigi »Gibt es ein Leben nach dem Tode?« pripoveduje Dennert o znamenem Zerah Colburnu, ki je bil rojen dne 1. septembra 1804 v Cabutu (Severna Amerika). Ko je bil star šest let, je s tako hitrostjo izračunal potence in korene, da drugi niti pisati niso mogli za njim, n. pr. kubični koren devetstevilnega števila. Neki gospod ga je prosil, naj mu imenuje faktorje števila 247483. Odgovor se je glasil takoj: 941 in 263. Drugih faktorjev to število sploh nima. 48 let je tako brzo pretvoril v minute in sekunde, da je prehitel tistega, ki je hotel zapisati to vprašanje; a vendar gre tu za osem, oziroma devetmestno število. Deček sam ni vedel, kako mu je prišlo število v glavo, na papirju ni znal izvršiti najpreprostejših računov. Za marsikaj, kar je brez truda spoznal, n. pr. da je 36083 praštevilo, še učenjaki ne vedo razloga. Ko je deček prišel v šolo, je njegova izredna zmožnost ponehaval, čim bolj se je iz knjig učil.

Mrzle noge. V tri litre kropa vrzi štiri pesti gorčične moke. Ko se je krop ohladil, ga prenesejo noge, deni noge vanj in drži tako kakih 5 do 10 minut. Taka kopel potegne kri v noge, je dobra tudi, kadar sili kri v možgane in boli možno glava. Za pritisk krvi v možgane vzemi prašek gorčične moke na kupici vode ali kupico sladke vode. Zdrgni se po životu s krpo, ki jo namočiš v dober jabolčni kis. A tudi po mrzlem janževem čaju odleže.

Dvounmo. A: Ti si oženjen? — B: Da, prijatelj! Škoda da ti ne morem predstaviti svoje žene — včeraj je odšla za pet tednov na počitnice — ti ne verjameš, kako nepopisno sem jaz srečen!

Rodoljubi, spominjajte se slovenske šole v Mariboru!